

2. Gyakorlat

Operációs rendszer:

- Programok végrehajtásának ütemezéséért, erőforrások menedzseléséért, felhasználó és számítógép közötti kommunikációért felel.
- Alapvetően három részre bontható: felhasználói felület (shell), alacsony szintű segédprogramok, kernel.
- Egyes rendszereknél a shell és a kernel különválnak.

Kernel:

- Négy különböző típus: monolitikus-, hibrid-, mikro-, illetve exokernel.
- Feladata: IO eszközök, programok futásának, háttértárolók kezelése, rendszerhívások kiszolgálása, fájlrendszer biztosítása, stb.

Shell:

- Feladata: kapcsolattartás a felhasználóval, programok futásának kezelése.
- UNIX rendszerháj:
  - UNIX alapú rendszerekben különböző parancsértelmezők működnek, ezeket rendszerhájnak (shell) nevezzük.
  - A felhasználó több rendszerháj közül választhat, pl.: sh, bash, ksh, csh, stb.
  - A rendszerháj shellscript-ek segítségével programozható.

Parancs:

- Fehér karakterekkel határolt szavak sora.
- Az első szó a parancs neve, a többi a hozzá tartozó argumentumok.
- A parancsokat a shell beolvassa, értelmezi, átalakítja, végrehajtja.
- Belső parancs: a shell maga hajtja végre, pl.: cd, export, umask, stb.
- Külső parancs: olyan parancsok, melyekhez tartozik valamilyen bináris program, melynek futtatása a shell egy gyerekprocesszában történik.

Néhány hasznos parancs	
cd path	Jegyzékváltás path-ra.
mkdir name	name nevű jegyzék létrehozása az aktuális jegyzékben.
man parancs	A parancs kézikönyvét jeleníti meg.
parancs --help	Útmutató a parancs használatához.
whatis parancs	A parancs rövid leírása.
whereis parancs	Hol található a fájlrendszeren a parancs.
which parancs	A parancs futtatható állományának elérési útvonala.
ls jegyzék	A jegyzék tartalmának kilistázása.
rmdir name	name nevű jegyzék eltávolítása.
cp path1 path2	Fájl másolása.
mv path1 path2	Fájl mozgatása.
rm fájl	Fájl törlése.
cat fájl	Fájl tartalmának kiírása.
chmod jogosultság fájl	Megadott jogosultságok beállítása a fájlra.

pwd	Aktuális jegyzék elérési útvonala.
finger felhasználó	Felhasználó adatai.
echo „szöveg”	Szöveg kiírása a kimenetre.
history	Parancs előzmények.
whoami	Felhasználónév.
ps	Futó alkalmazások.
jobs	Futó alkalmazások.
top	Futó alkalmazások.
who	Online tagok listája.
last	Legutóbbi bejelentkezések.
find fájl	Keresés a fájlrendszeren.
wc	Sorok, szavak, karakterek számlálása.
cut	Bemenet sorainak egy adott részét vágja ki.
grep	Szűrő, szövegrészleteket keres.
sed	A bemenetet megszerkeszti, majd a kimenetre másolja.
touch fájl	Üres fájl létrehozása.
users	Online tagok listája.
passwd	Jelszóváltás.
kill pid	pid azonosítóval rendelkező processz kilövése.
talk	Chat program.
free	Memória adatok kiírása.
df	Háttértár adatok kiírása.
date	Dátum, idő kiírása.
clear	Képernyő törlése.

Linux jogosultságok:

- A hozzáférési jogosultságok ábrázolásához 3 számjegyből álló kódot használunk, pl.: 400, 644, 755, 777, stb.
- Az első számjegy a user, a második a group, a harmadik pedig az others, a fájlra vonatkozó hozzáférési jogait jelöli.
- 3 jog: olvasási (read, r), írási (write, w), végrehajtási (executable, x).
- A kód egyes számjegyei a következőképpen állnak össze: $r=2^2=4$, $w=2^1=2$, $x=2^0=1$, ezek összege $r+w+x=4+2+1=7$, ez azt jelenti, hogy amelyik csoportnál a 7 szerepel, annak mindenre joga van az adott fájlra vonatkozóan.
- Jogosultság adása, elvevése:
  - `chmod 777 fájl` = mindenki mindent csinálhat a fájllal
  - `chmod +x fájl` = mindenkinek lesz végrehajtási joga a fájlra
  - `chmod u+w fájl` = a tulajdonosnak lesz írási joga a fájlra
  - `chmod a+r fájl` = mindenki kap olvasási jogot
  - `chmod g-x` = a csoporttól elvesszük a végrehajtási jogot
  - stb.
- Az alap jogosultság, amikor új fájlt hozunk létre, általában 644.